

Blendow Lexnova Expertkommentar - Affärsjuridik, januari 2017

I hållbar riktning - bolagens nya informationsplikt

I många sammanhang hävdas att den ständigt ökande regelbördan för börsbolag hämmar nyintroduktionen av livskraftiga bolag på reglerade marknader och andra marknadsplatser för handel med aktier. Det är knappast sannolikt att reglering är ett avgörande hinder i förhållande till kapitaltillgången, riskpreferenser och andra marknadssentiment som följer av samhällsekonomis konjunkturutveckling. Likväl kan ökade rättsliga informationskrav leda till merkostnader för bolagen och informationsmässig överbelastning för marknaden. Lägg därtill att de flesta försök att reglera kommunikation relativt snart leder till formaliserade språkstandarder och urvattnade budskap. Det är därför med viss ängslan man betraktar det nya initiativet till informationsgivning om bolagens hållbarhetsaspekter.

Bakgrunden till hållbarhetsredovisning

Samhällets krav på företagens långsiktighet och hållbarhet är inte nya, men har kommit i skymundan i en tid som präglats av vinstmål och aktieägarvärde (se min [expertkommentar i Lexnova november 2015](#)). Aktiebolagslagens vinstpresumtion har av bolagsledningar tolkats som att bolaget *endast* kan ha ekonomisk vinst som syfte för verksamheten. Bland annat den reglering som diskuteras i förevarande artikel kan tolkas som att denna syn är på väg att ersättas, till förmån för en bredare förståelse för begreppet vinst och en mer långsiktig syn på när denna vinst ska infinna sig. Tankesättet ligger närmare den svåra estimering av "uthållig vinst" som finns i grundläggande modeller för företagsvärdering.

Hållbarhet har varit på näringslivets agenda åtminstone sedan den "förtroendekris" som drabbade företagen i början av sekelskiftet, då iklätt termer av samhällsansvar (*corporate social responsibility*, CSR). Frågan har aldrig helt försvunnit från strategiska och allmänna debatter, men den har ofta snarast utgjort en latent press på bolagsledningens förvaltning. Det tycks dock som tiden nu är mogen för tydligare regler när även näringslivets främsta självregleringsorgan, Kollegiet för svensk bolagsstyrning, i sin senaste större revision av svensk kod för bolagsstyrning betonar att god bolagsstyrning i första hand handlar om att bolag ska skötas på ett hållbart sätt (se min [expertkommentar i Lexnova september 2015](#)).

De nya reglerna kring hållbarhetsredovisning har dock främst en EU-rättslig grund. Den 22 oktober 2014 antogs det så kallade ändringsdirektivet ([direktiv 2014/95/EU om ändring av 2013/34/EU](#)). Det ändrade direktivet är det "nya" redovisningsdirektiv som gäller årsbokslut, concernredovisning och finansiella rapporter. Ändringsdirektivet gäller vissa stora företags tillhandahållande av icke-finansiell information och upplysningar om mångfaldspolicy. Den svenska lagstiftningen har beretts i bland annat utredningen ([SOU 2014:22](#)) *EU:s nya redovisningsdirektiv* och departementspromemorian ([Ds 2014:45](#)) *Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy* samt sedvanlig remissrunda och lagrådsremiss.

Reglerna om hållbarhetsredovisning trädde ikraft den 1 december 2016. Reglerna tillämpas på de räkenskapsår som inleds 1 januari 2017 och därefter. Eftersom redovisningen sker årligen tillsammans med den finansiella redovisningen kommer den första rapporteringen i enlighet med de

nya reglerna se dagens ljus först i början av 2018.

Särskilt börsbolag har dock under en lång tid delvis frivilligt lämnat viss hållbarhetsinformation till aktiemarknaden, ibland i enlighet med frivilliga rapporteringsstandarder (till exempel *Global Reporting Initiative*, GRI) för till exempel miljöområdet. FAR, branschföreningen för revisorer och konsulter, har sedan 2003 delat ut ett pris för bästa redovisning av hållbarhet.

Vilka företag ska redovisa hållbarhet

Reglerna om hållbarhetsredovisning är införda i årsredovisningslagen ([1995:1554](#)), hädanefter förkortad ÅRL, och har inordnats tillsammans med reglerna om förvaltningsberättelse och bolagsstyrningsrapport. I kraven på förvaltningsberättelse har redan tidigare uppställts krav för större företag att lämna vissa upplysningar om hållbarhetsfrågor (se nedan).

De nya reglerna innebär att vissa företags förvaltningsberättelse ska innehålla en *hållbarhetsrapport* eller att en separat hållbarhetsrapport ska upprättas. Företag ska lämna en hållbarhetsrapport om det uppfyller minst två av följande kriterier:

- Medelantalet anställda är fler än 250.
- Balansomslutningen överstiger 175 miljoner kronor.
- Nettoomsättning överstiger 350 miljoner kronor.

Kriterierna ska vara uppfyllda under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren. Siffrorna ska hämtas från årsredovisningen. Cirka 1 600 svenska företag träffas av de nya kraven, vilket är en utvidgning av de gränsvärden som EU satt upp i ändringsdirektivet. Om direktivets mätpunkter följts hade istället cirka 100 svenska företag blivit skyldiga att upprätta hållbarhetsredovisning (se tidningen Balans 23 maj, 2016).

Ett dotterföretag som omfattas av ett moderföretags hållbarhetsrapport behöver inte lämna en egen rapport. Dotterföretaget ska dock i så fall lämna en not med hänvisning till moderföretaget.

Regleringstekniken att ställa upp mätpunkter för när ett lagkrav infaller förekommer på flera ställen inom aktiebolagsrätten och redovisningsrätten, bland annat när ett aktiebolag ska ha revisor eller auktoriserad revisor (ÅRL 9:1 och 9:13-14) och större företag vars årsredovisning bl.a. ska innehålla kassaflödesanalys (ÅRL 1:3 jämte 2:1) och de i sammanhanget relevanta hållbarhetsupplysningarna (ÅRL 1:3 jämte 6:1 4 st). Större företag är enligt ÅRL företag vars medelantal anställda uppgått till 50, balansomslutning på 40 miljoner och nettoomsättning på 80 miljoner.

Denna regleringsteknik utgör ett avsteg från den normala tekniken att reglerna styrs av vilken associations- eller bolagskategori företaget tillhör, med den stora skiljelinjen mellan privata och publika aktiebolag. Att låta bolagskategorier styra reglerna har fördelen att det blir offentliggjort genom registrering och ligger inom aktieägarnas kontroll. Reglering med relevanta och föränderliga mätpunkter har dock fördelen att de introducerar en mer sömlös reglering som bättre kan motsvara externa bedömares förväntningar. Ett stort bolag förväntas uppfylla högre krav än ett mindre, oavsett vilken registrering bolaget har. En reglering som baseras på denna teknik kan bli betydligt mer dynamisk och verklighetsanpassad än de mer tröga administrativa system vi har idag. Regleringsteknikens mätpunkter borde dock kompletteras, bland annat med hänsyn till antal aktieägare.

Hur hållbarhetsinformation ska presenteras

Förenklat kan det sägas finnas tre nivåer rörande redovisning och presentation av företags hållbarhetsinformation.

Den *första nivån* är de hållbarhetsupplysningar som redan tidigare krävts för större bolag (ÅRL 6:1 4 st). Det rör de hållbarhetsupplysningar som behövs för förståelsen av företagets utveckling, ställning eller resultat och som är relevanta för den aktuella verksamheten, däribland upplysningar om miljö- och personalfrågor. Utöver det finns ett specifikt informationskrav för miljöfrågor. Företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken ska alltid lämna upplysningar om verksamhetens påverkan på den yttre miljön.

De nya nivåerna för hållbarhetsredovisning kompletterar och tar över det grundläggande kravet på hållbarhetsupplysningar för större företag. Dessa krav på så kallad hållbarhetsrapport har högre satta mätpunkter för när de ska tillämpas än det grundläggande kravet. Det medför att vissa företag fortfarande ska rapportera hållbarhetsupplysningar och upplysning om miljöpåverkan utan att för den skull framställa en hållbarhetsrapport. För företag som ska lämna hållbarhetsrapport krävs dock inte lämna sådana upplysningar.

Den *andra nivån* är att låta hållbarhetsrapporten vara integrerad med förvaltningsberättelsen. Det innebär att den information som hållbarhetsrapporten ska innehålla ska finnas upptaget i förvaltningsberättelsen. Eftersom förvaltningsberättelsen är en av delarna i en årsredovisning (ÅRL 2:1) gäller i detta fall reglerna för årsredovisningen automatiskt även för hållbarhetsrapporten.

Den *tredje nivån* av hållbarhetsinformation är att framställa en helt separat hållbarhetsrapport, som är en handling skild från årsredovisningen. I detta fall ska det anges i förvaltningsberättelsen att hållbarhetsrapporten upprättats som en separat handling.

Det är dock inte en kvalitativ skillnad mellan nivåerna hållbarhetsrapport som skild handling eller integrerad i förvaltningsberättelsen, men det finns viss skillnad i hur informationen behandlas och offentliggörs (se nedan).

Vilken hållbarhetsinformation ska redovisas

Den information som ska lämnas i hållbarhetsrapporten är generellt sett de upplysningar som behövs för förståelsen av företagets utveckling, ställning och resultat och konsekvenserna av verksamheten (ÅRL 6:12 1 st). Det motsvarar således kraven på första nivåns krav på hållbarhetsupplysningar i förvaltningsberättelsen. Kravet på hållbarhetsupplysningarnas relevans för den aktuella verksamheten upprepas dock inte vad gäller hållbarhetsrapporten, men får anses underförstått. Från dessa generella förutsättningar för informationen kan dock utläsas att det är användarnas perspektiv som efterfrågas. Informationen ska således vara begriplig och relevant för företagets olika intressenter. Företagens egen uppfattning om behov och relevans är av underordnad betydelse.

Informationskravet i hållbarhetsrapporten preciseras genom att det krävs att informationen ska behandla frågor som rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption (ÅRL 6:12 1 st.). Rapporten ska särskilt ange (ÅRL 6:12 2 st.):

1. företagets affärsmodell,
2. policy som bolaget tillämpar i hållbarhetsfrågor,
3. resultatet av policyn,

4. väsentliga hållbarhetsrisker som är kopplade till företagets verksamhet,
5. bolagets hantering av riskerna, och
6. centrala resultatindikatorer som är relevanta för verksamheten.

Det finns ytterligare ett generellt krav att hållbarhetsrapporten ska knytas samman med den finansiella delen av årsredovisningen. Rapporten ska, när så är lämpligt, innehålla hänvisningar och ytterligare förklaringar av de belopp som tas upp i årsredovisningen. Det kan till exempel avse kostnader för personal eller miljöinvesteringar i maskinpark.

Informationskraven är uppenbart beroende av olika riktlinjer och policyer som företagen väljer att implementera, vilka i stor utsträckning kan förväntas vara hämtade från olika internationella standarder (bland annat FN:s *Global Compact*, GRI och *International Integrated Reporting Council*, IIRC). Det ska i rapporten anges vilka sådana riktlinjer som tillämpats. Enligt reglerna finns dock möjligheten att inte ha någon policy rörande en eller flera frågor som behandlas. Om policy saknas ska det dock tydligt anges tillsammans med skälen till avsaknaden av policy.

Därmed anknyter reglerna om hållbarhetsredovisning till principen "följ eller förklara" som etablerats inom bolagsstyrningen och svensk kod för bolagsstyrning. Principen innebär att samtliga regler inte strikt behöver efterlevas, tillämpning av reglerna handlar snarast om att aktivt ta ställning till hur företaget ska förhålla sig till bolagskodens olika regler och tydligt redovisa sitt ställningstagande. Principen uttrycker den mjuka formen av normgivning inom bolagsstyrning där reglerna utgör snarare en god sed än tvingande lagregler med kännbara sanktioner.

Liksom vid andra upplysningskrav i aktiebolagsrätten (bl.a. ABL 7:34) finns också ett skaderekvisit för lämnandet av hållbarhetsinformationen. Ett företag behöver inte lämna upplysning om ett offentliggörande skulle skada dess marknadsposition. Möjligheten att undandra information förutsätter dels att upplysningarna rör en förestående utveckling eller frågor som är under förhandling, dels att den utelämnade informationen inte påverkar förståelsen av företagets utveckling, ställning eller resultat eller konsekvenserna av verksamheten. Regeln är således starkt begränsad.

Ansvar, granskning och offentliggörande

När hållbarhetsrapporten finns i förvaltningsberättelsen följer den i princip de regler som gäller för vad gäller tid för färdigställande och registrering av årsredovisningen hos Bolagsverket, bland annat gällande styrelsens undertecknande. Om rapporten framställs som en separat handling föreskriver reglerna att den ska lämnas till bolagsrevisorn inom samma tid som årsredovisningen (ÅRL 6:11 1 st.), det föreligger dock inte något krav på att en separat hållbarhetsrapport ska undertecknas av styrelsen. Ur ansvarssynpunkt torde det inte göra någon skillnad om hållbarhetsrapporten är undertecknad av styrelsen (som en del av årsredovisningen) eller om den inte är undertecknad. Rapporten är framställd på uppdrag av och tillgängliggjord av styrelsen, vilket medför att styrelsen ytterst ansvarig för dess innehåll.

För hållbarhetsrapporten gäller som grundregel en begränsad revision. Revisorn ska endast uttala sig om att bolaget har upprättat en hållbarhetsrapport eller inte (ÅRL 6:14). Uttalandet ska infogas i rapporten. Revisorn måste alltså göra någon form av granskning, vilken dock endast är en prövning av om rapporten kvalitativt innehåller föreskrivna delar. Företagen kan ha en frivillig revisorsgranskning av sina hållbarhetsrapporter eller information, vilket förekommer i stor utsträckning. Det finns därtill en revisionsstandard för hur sådan granskning ska gå till, FAR:s rekommendation RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisning.

Hållbarhetsrapporten, oavsett om den är integrerad i förvaltningsberättelsen eller en separat handling, ska offentliggöras tillsammans med årsredovisningen. Företagen kan dock istället för offentliggörande genom registrering hos Bolagsverket välja att göra den tillgänglig på företagets webbplats. I så fall ska det finns upplysning om detta finnas i förvaltningsberättelsen.

Slutord

I propositionen och andra politiska sammanhang talas ofta om hållbarhet som affärsmöjligheter, inte bara riskhantering. Det finns en närmast naiv tro på att hållbarhetslösningar är affärsmässigt fördelaktiga även på kort sikt. För att detta ovederlagda samband ska kunna påvisas måste det finnas en verklig kostnad förknippad med misslyckat hållbarhetsarbete. Endast påtagliga ekonomiska konsekvenser kan främja värdeskapande affärsmöjligheter som kunder är beredda att betala för. Till exempel har forskare och entreprenörer inom biomimetik (dvs. tekniska lösningar som försöker efterlikna naturens energi-, material- och avfallssnåla lösningar) under årtal försökt övertyga industrin om långsiktigt hållbara system och tekniker. Ofta utan att nå ut, med vissa undantag. Ett sällsynt exempel på framgång är moderna flygplans uppvända vingspetsar, inspirerade av rovfåglar, som reducerar flygplanets bränsleförbrukning med cirka 5 %. Men i de flesta hållbarhetsfrågor saknas tydliga kopplingar mellan å ena sidan hållbarhet och å andra sidan intäkter eller reducering av kostnader. Det är ett uttryck för den makroekonomiska problematiken med externaliteter.

Hållbarhetsredovisning är ur denna aspekt en halvvägs hunnen lösning på att integrera hållbarhetstänkande i företagens strategiplanering och affärsmodeller. Redovisningen kan, rätt utnyttjad, tillskapa en abstrakt kostnad för företag som inte har en hållbar affärsverksamhet. Det rör sig dock om en kostnad av typen skampåle. Skampåle-principen innebär att fallerande företag hängs ut till allmän varnagel, eventuellt med högre kapitalkostnader och ökad marginalpress som följd. Förvisso är det en metod som näringslivet visat sig lyhörd för, både i praktiken och i allmän debatt. Problemet med denna osäkra påföljd är att den förutsätter att media samt allmänhet har tid för och uppmärksamhet på frågorna. Så är sällan fallet.

Feedback

Vi uppskattar din feedback i vårt arbete att förbättra våra produkter. [Klicka här för att ge feedback](#)

Robert Sevenius

Ekon. lic., jur.kand., verksam som rådgivare inom företagsförvärv vid Arkios Sweden samt författare till böcker om företagsförvärv och bolagsstyrning samt kursledare vid Sveriges Advokatsamfund, Linköpings universitet, Företagsekonomiska Institutet m fl.

Blendow Lexnova är en del av: [Blendow Group AB](#) | Humlegårdsgatan 14 | 114 46 Stockholm |
Telefon: 08-579 366 00 | Fax: 08-667 97 60 | E-post: info@blendow.se | © 2009 Blendow Lexnova